

- 4 -

B. Rettferdig fordeling og høyet levestandard.

9. Förhøyelse av reallønn og andre realinntekter for folkets brede lag.
10. Solidarisk lønnspolitikk. Lik inntekt for lik prestasjon, både ved jevnføring mellom jordbruk og andre næringer, og mellom menn og kvinner.
11. Sikkerhet mot at inntekten faller bort. Arbeidsløshetsforsikring og sykeforsikring gjøres almen. Folkepensjonene forbedres.
12. Bedre yrkeshygiene. Bedre beskyttelse mot yrkessykdommer og ulykkesfall i arbeidslivet.
13. Arbeidstidsforkortning i første hånd i mer anstrengende beskjæftigelse.
14. Virkningsfulle tiltak for å bedre folkehelsen.
15. Utjevning av omkostningene med barneoppfostring gjennom sosialpolitiske fordelor for familiene. Lettelser i hjemmearbeidet ved daghjem og barnehager, sosial hjemmehjelp, arbeidsbesparende utrustning i hjemmene.
16. Like utdannelsesmuligheter for all ungdom uavhengig av foreldrenes inntekter og bostad.
17. Likeverdig levestandard og utjevning av klassekiller.

C. Større effektivitet og mer demokrati i næringslivet.

18. Samfunnsmessig planlegning av investeringsvirksomheten.
19. Utenrikshandelen under samfunnets ledelse.
20. Stabilisering og rasjonalisering av byggevirksomheten. Byggegrunn og leiegårder i byene overføres gradvis til kommunal eiendom.
21. Rasjonalisering av jordbruket. En jordreform som innrettes på at ufullstendige jordbruk omgjøres til fullstendige bærekraftige gårdsbruk.
22. Rasjonalisering av hjemmearbeidet under samfunnets medvirken.
23. Støtte til almennyttig produksjon og sosialisering på områder der privat virksomhet medfører misbruk eller monopol.
24. Kartell og liknende prisoverenskomster gjøres offentlige. Åpen redegjørelse ~~før~~ sammenhengen mellom fortjeneste, priser og omkostninger.
25. Øket støtte til teknisk-økonomisk forskning.
26. Forbruksvarene under offentlig kvalitetskontroll. Spredning av objektiv varekunnskap.
27. Øket innflytelse for arbeiderne over ledelsen av produksjonen.

AVSATT I HENHOLD TIL REICHSKOMMISSARS FORORDNING.

Da nazistene fikk makten i kommunene, gikk de straks i gang med avskjedigelser. På den måten mente de å kunne gjennomføre en systematisk "utrensning av upålitelige elementer". Hjemmefronten svarte med blokade av offentlige stillinger, og virkningen viste seg snart. Nazistene innså at de ikke kunne skaffe nye folk i stedet for dem som ble avskjediget, og at fortsatt utrensning ville føre til at hele det offentlige forvaltning gikk i stå. Avskjedigelsene ble ferre og ferre og holdt til slutt praktisk talt helt opp. Det kom rø over administrasjonen. Gode nordmenn fikk følgen av at det til en viss grad gikk an å arbeide skikkelig under naziordførerne. Ikke fordi man ville gå deres ærender, men fordi man visste at Norge er vårt land, ikke tyskernes, at kommunen er vår kommune, ikke laukeienes, og at det er oss som må føre ansvaret for forsyning og fordeling til befolkningen, oss som har interesse av at det forvaltningsapparat som skal tre i funksjon etter befrielsen, ikke unngådig er brakt i ulage. På denne måten har tingene gått i et par år nå. Nazistene, som rår over en helt utilstrekkelig stab, og som praktisk talt ikke har folk med faglig innsikt eller administrativ dyktighet, har unngått den skandalen det ville ha blitt om de hadde fått overta administrasjonen alene, og vi på vår side har griddet å verne verdier som vi tror vil være av stor betydning etter befrielsen. Den eneste bebreidelse vi kan gjøre oss er at vi kanskje har tatt ansvaret for tungt, at vi av hensyn til befolkningen og for å hindre kaos har raket kastanjene ut av ilden for nazistene.

Så har de plutselig slått til, foreløpig i Oslo og Aker. En rekke av våre kolleger er avskjediget, atskillige er arrestert. Hvorfor har nazistene gått til døtte skritt? Noen forklaring er ikke lett å gi. Så dumme er de ikke at de ikke skjønner at de slår bana under sin egen virksomhet i kommunene. Kanskje har man funnet å måtte gi en konsesjon til medlemmene hevnfølelse. Først og fremst skyldes det vel at makthaverne har en følelse av at det varer galt av sted med dem, de synker dypere og dypere ned i myra. Av desperasjon og for å skjule sin egen frykt slår de vilt om seg, noe må skje, noe som gir dem inntrykk av egen makt og styrke. Men med dette får det være som det vil. Erfaring har vist at det ikke lønner seg å prøve å finne motivene til en gal manns handlinger. Det som vi må vite er hva vi skal gjøre, hvorledes vi skal svare på utfordringen.

Vårt svar:

Det er mange tomme stoler i kommunene i dag. Hvorledes skal det gå med arbeidet til de avskjedigede? Hvorledes skal vi gjenværende forholde oss når våre kamerater er satt på porten?

Først koldt vann i blodet. Vi skal beherske oss. Det tjener ikke til noe å la sine følelser få fritt løp. Vi skal bli i vårt arbeid inntil hjemmefrontens ledelse gir oss beskjed om å forlate det.

Men vi skal ikke gjøre arbeidet til de avskjedigede. Vi har prøvd å unngå kaos. Nå har nazistene valgt å skape det, og det er deres ansvar, ikke vårt. Ikke et spadetak mer enn før gjør vi. Hver eneste lønnstaker vet godt med seg selv hvilket arbeid han gjorde tidligere og hvor meget han gjorde. Hjør han noe ut over det, da sviker han sine kamorater og legger grunnlaget for nye avskjedigelsor. Ligningen blir kanskje forsinket. La den bli det. Budsjettforslaget blir ikke ferdig i tida. Nei, så blir det ikke det. Du har dine bekymringer, nazistene har sine, og dette er nazistenes. La det være klart for deg selv og for alle andre: Vi arbeidet lojalt så lenge det var mulig, nå har nazistene rykket grunnlaget bort, og de bærer ansvaret for at det går galt. Vi kan i hvort fall ikke hindre at den bitre stemming som nå rår, vil gi seg utslag i likegyldighet i tjenesten. La dem prøve å bevise at det går an å administrere en kommune videre etter at en rekke funksjonærer er avskjediget, men hjelpe dem ikke med å bevise det, tvert imot.

Situasjonen har medført en skjerpelse av tidligere paroler. Det har tidligere vært gitt tillatelse til overtidsarbeid ved ligningskonsortene og ved visse andre administrasjoner, hvor det var nødvendig av

hensyn til norske interesser. Etter at en rekke funksjonærer er avskjediget, er parolen nå:

Slutt på alt overtidsarbeid.

Nå er det krig. Nazistene ønsker krig på kniven. De skal få det. Hver eneste kommunal lønnstaker står i dag under krigens lov. Ingen vil svikte. Flid, pliktfølelse og arbeidssomhet er utmerkede egenskaper, men nå gjelder noe annet. Vilje til motstand, vilje til kamp, det er det som teller i dag.

Ingen utfører de avskjedigedes arbeid.

Ingen øker tempoet.

Ingen utfører overtidsarbeid.

La nazistene beordre, la de true. Vi står fast. Denne linjen vil hver mann gå inn for å holde.

Ingen sviker.

Denne holdning gjelder for de kommuner som blir rammet av avskjedigelsjer.

Unntak fra "blokaden" gjelder nå som før, sykehusbetjeningen, brann- tjenestemennene og de av luftvernmannskapene som har møteplass ved flyalarm.

KLØFTEN.

Avskjedigelsene kom som et slag for mange. Ikke bare for våre folk. Mange av nazistene er lange i fjeset om dagen. De har vært så snilde og pyntelige i den senere tid. Bøller fra 1941 og 1942 var blitt blide og hjelpsomme, men luften er nå gått litt ut av dem. De fislet seg inn på jøssingene, baktalte partifeller og smisket og rodde så en hadde følelsen av å ha fått lus på kroppen når en møtte konfererer med dem. De hadde vel trodd at de kunne drive på denne måten en tid til, så skulle det være mulig å komme over på den riktige siden før det ble for sent. Nå kommer plutselig avskjedigelsene og arrestasjonene. Det var hårdt, men luften er liksom blitt forunderlig ren. Skilfelinjen er blitt så klar at selv de mest blinde ser den. Kløften er blitt dypere og bredere. Men alle våre kjære roere, som trodde at de var godt på vei og nærmest sog land, de står ubehjelpelige igjen på den gale siden og sender lengselsfulle blikk over kløften, mot det forjettede land som viker lengre og lengre unna.

NAZISTISK SKARPSINDIGHET.

Ligningsfullmektig Gunnar Andresen, Aker, ble forsøkt arrestert mandag morgen. Tross en energisk etterforskning lyktes det ikke for statspolitiets kløktige hjerner å finne ham. Han sitter på Grini siden høsten 1943.

BLOKADEN AV OFFENTLIGE STILLINGER.

Vi innskjerper igjen blokaden. All illojal opptræden fra almenheten og fra offentlige funksjonærers side vil ikke bli tålt. Enhver tjenestemann som har med ansettelse å gjøre, må være seg sitt ansvar etter parolen bevisst.

Alle ansetteler, lønnsforbedringer og forfremmelser som er skjedd under NS og tyskerne vil - uansett om de er foretatt etter beordring eller søknad - etter krigen bli tatt opp til revisjon. Enhver som har brutt parolen, må senere stå til regnskap og ta konsekvensene.

Husk:

1. Propaganda møter av enhver art er boykottet.
2. Ledige offentlige og halvoffentlige stillinger søkeres ikke av nordmenn.
3. Parolen gjelder alle offentlige og halvoffentlige stillinger. ~~Utanfra parolen blir sykehusbetjening, leger og pleiepersonale i sin alminnelighet samt de aktive mannskaper og befal ved landets brannvesener.~~
4. For alle gjelder: Innenriksdepartementets søknad- eller personalskjemaer utfyller ikke.
5. Støtt heimefronten og vår lojal. Det er et ledd i kampen for Norges frihet.

FORSIKTIGHET: Omå utvises, men dette nummer må komme fram til alle kommunale lønnstakere som ikke er NS.

De som har fått avskjed er:

I Oslo:

Rasjoneringssjef Olav Solheim, Rasjoneringskontoret.

Inspektør Gunnar Gundersen, (tidl. NS) "

Fullmektig Gunnar Nilsen (på Grini det siste året) "

Kontorist Kristian Erlandsen (de to siste år i Oranienborg) Rasjoneringskontoret.

" John Willy Fredlund
" Egelund
" frk. Ingrid Haugen
" " Astrid Arnesen
" fru Bjørg Skogfeldt
" frk. Helen Bødtker
" " Nestor
" fru Eriksen

Rasjoneringskontoret.

Avdelingssjef Bjørn Ottesen
Fullmektig O. Bårdseth (arr.)

Regnskapsdirektørens kontor.

Panteassistent Viktor Gulbrandsen (arr.)
Fullmektig Bugge (arr.)

Kontorist Per Ørmer

" William Andersen

" fru Wige

" Edgar Eliassen (arr.)

" Gudrun Pedersen (arr.)

Panteassistent Rolf Bergersen (arr.)

Kontorist Leif Thoresen

Kontorist Knut Nilsen

Elektrisitetsverksjef Børnholdt
(meget stripet)

Ingeniør Bjørn Almås (To ganger
avskjediget, 1. gang for 1 år siden)

Filmsjef Rosenquist (arr. før)
Kontorsjef Rikheim (arr. før)

Kontorist frk. Boger (arr. før)

Sekretær Ravnås (arr.)

" Rudolf Monn

Kontorist frk. Solveig Bagn (arr.)

Kontorsjef Th. Skulerud

Revisjonssjef H. Halvorsen

Kinoene.

"

Sosialrådmannen.

Lønnsrådmannen.

Finansrådmannen.

Kommunerevisjonen.

I Aker:

Lønnssjef Dietrichs (arrestert).

Sekretær Dagfinn Stadheim ved ligningskontoret (arr.)

Fullmektig Erling Andresen ved tekniske rådmanns kontor.

Assistent Synnøve Ølstad ved brannsjefens kontor.

Sekretær Fredrik Schreiner ved finansrådmannens kontor.

Agronom Ole Ramstad ved jordstyret.

Assistent Elsa Theting

Avdelingsingeniør Agvald Hammer ved oppmålingsvesenet.

Arkitekt Amund Gulden ved reguleringsvesenet.

Sekretær Leif Klæboe

Sekretær H. Schirmer ved sosialkontoret.

Sekretær ingeniør C. Böckmann ved vannverket.

Kommunebokholder Smestad.

Ingeniør Th. Askor, sekretær hos tekniks rådmann.

Rekvireringssjef Lind og fullmektig Christensen ved rekvireringskontoret.

Ingeniørene Bleken og Mysen ved oppmålingsvesenet.

Ligningsfullmektig Gunnar Andresen.

Brannkonstabler Haga.

Ingeniør Rossow, ingeniør Bjørn Lyche og Arne Amundsen ved Aker E-verk.

Johan Ødegaard, Knut Roe, fru Ragnhild Seip, Thorleif Glom og frøken

Edith Nyquist.

Nr. 18. 2. årgang.

9. mars 1943.

Stille etter stormen

Det er stille i kommunene i dag. Den andre uken er snart gått til ende etter avskjedigelsene og arrestasjonene. Noen stoler er tomme. Nazistene har ikke en gang gjort forsøk på å få nye folk i dem. Livet går videre. Alt er rolig - på overflaten. Men alle er klar over at nå er krigen brukt inn på arbeidsplassen. Alle vet hvorledes en skal forholde seg, vet at det kaos nazistene har skapt ved avskjedigelsene, det er det ikke vår sak å hjelpe dem ut av. Ingen legger seg i selen for "å få det til å gå".

Det er ikke morsomt å måtte bli igjen etter at mange av våre kammerater er satt på porten, ikke lett å arbeide videre under nazistiske sjefer. For mange kan situasjonen bety en ulidelig nærværpåkjenning. Men behersk deg foreløpig. I dag er parolen! Ta det med ro!

Parolene og måten de blir mottatt på

Når en parole blir sendt ut, har det som oftest hendt en del ting like i forveien som bevirker at en større eller mindre gruppe av befolkningen krever at noe blir gjort, og Hjemmefrontens ledelse og dets hjelbere finner ut hva som bør gjøres på grunnlag av de opplysninger de innhenter fra de frontavsnitt hvor det i samblikket er mest nødvendig med en større aktivitet. Nå sist var Oslo og Aker kommuner kommet i brennpunktet som følge av de avskjedigelsene som var foretatt. Vi som var igjen ventet og krevde en ordre fra "høyere hold" om hva vi skulle foreta oss, og orden kom. Omrent alle mottok parolen slik som en parole skal mottas, de leste den og lyttet, uten å snile, uten å diskutere den. De har ikke utført en times overtidsarbeid etterpå og unntaket konsekvent å røre noe av det arbeidet som tillåt en av de kolleger som er avskjediget.

Bare noen enkelte kan eller vil ikke forstå at en parole er en ordre som skal og må gjennomføres. Når vi får en ordre fra en lovlig innsatt overordnet i kommunen, faller det oss ikke inn å styre rundt til våre kolleger og diskutere ordren og muligheten av å få den foranordret. Selvfølgelig ikke. Vi utfører nøyaktig det vi har fått beskjed om å gjøre. På samme måte må vi reagere overfor en parole. Nye opplysninger meddeler vi det ledd vi selv har forbindelse med, og så er vi ferdig med det. Melding om mulige forandringer kommer gjennom de samme ledd. Å diskutere en ordre som er gitt, er fengst. Kommunal-Nytt har gjentatt dette om og om igjen, men det viser seg likevel at noen få har klart å overse det. Det må enten skyldes manglende evne eller manglende vilje til å forstå. Hva som enn er grunnen, er det i all fall klart for enhver at vedkommende er dårlig skikket til å inneha stilling i kommunen. Det er et farlig stempel å få på seg. Enkelte unnskylder seg med at de ikke vet om parolen kommer fra ansvarlig hold, til tross for at de mottar den fra kolleger som nyter alminnelig tillit. Disse tvilere er derimot ofte svært raske når det gjelder å lystre ordre fra nazisjefer. Enkelte overholder til og med den tauhetsplikt nazistene pålegger dem, selv om de skjønner at deres "lojalitet" kan skade gode nordmenn. Den store masse av kommunale arbeidere og funksjonærer som gjør sin plikt mot hjemmefronten, forlanger at den siste lille "tvilende" rest nå gjør felles sak med dem.

Fra Hjemmefrontens ledelse

Til innkalte AT-jenter.
Husk ordren fra HL: Du skal ikke møte til sesjon. Du skal ikke møte til tjeneste. Nekt å ha noe med kvinnelig AT å gjøre. Ingen norsk jente i AT i år.

Fra Hjemmefrontens ledelse.

Vær med og forbered rettsoppgjøret.

Den uro som har vist seg i enkelte befridde land, skyldes for en stor del misnøye med rettsforfølgningen mot landssvikere. Folket har reagert mot at myndighetene ikke gjør raskt og effektivt opp med dem som har svekst, og mot at mange av landssvikerne tilsynelatende ikke bare slipper straff, men endog fortsetter i framsutte stillinger i samfunnet. Vi vet nå at myndighetene ofte er like ivrige som folket etter å fremme rettsoppgjøret. Det er mangelen på et klart og sikkert bevismateriale som har sinket rettsforfølgningen uten at noen har villet det. Dette må vi lære av.

Vi skal ha et rettsoppgjør med landssvikere i Norge, ikke lynchjustis og selvtekt etter nazistisk mønster. Vi vil ikke sette flekk på våre rettstradisjoner og skaffe landssvikere ufortjent medlidenhet. Ingen urett er så stor at ikke retten kan dømme den. Men vi skal ha et raskt og effektivt rettsoppgjør, ingen byråkratisk sendrekthet eller sentimental overbærenhet - slik som landssvikere håper. Enhver sviker skal stå til ansvar og få sin strenge, velfortjente straff - enten han er stor eller liten.

Våre myndigheter ute og hjemmefrontens organer har gjort sine forberedelser, men oppgaven er stor og trenger assistanse. Hver norsk mann og kvinne kan uten fare for egen sikkerhet være med på å forberede et raskt og rettferdig rettsoppgjør ved å hindre at beviser går til spille. Alle må nå begynne å skrive ned det de vet eller kommer over av opplysninger om landssvikere og deres forbrytelser, for å lette politiet og domstolene i deres arbeid. Prøv ikke å bringe opplysningene videre i dag. Gjem dem på et sikkert og tørt sted og lever dem til nærmeste politimyndighet når landet er fritt igjen. Vær oppmerksom på følgende:

Skriv ikke ned rykter eller løst snakk, men bare kjennsgjerninger som du har sikker viten om. La ikke nedtegnelsen få farve av personlig forbistring og hevnfølelse. Det er den rene sannhet som interesserer. Stol ikke på at det du vet er alminnelig kjent. Det kan være et mistak. Men oppgi andre vitner som kjenner til saken. Ta med alle enkeltheter ved det du skriver om. Når? Hvor? Hvordan? Tidfest nedtegningen av opplysningene.

Disse ting har det særlig interesse å få vitnefast på det rene:

1. Hvem er medlem av NS? Hvem har vært medlem av NS etter 9. april 1940 og meldt seg ut etterpå? Når meldte han eller hun seg ut?
2. Hvem er med i Hirden, Germanske SS eller liknende nazistiske kamporganisasjoner?
3. Hvem har angitt gode nordmenn til norsk eller tysk politi?
4. Hvem har utpekt norske gisler mot fienden?
5. Hvem står i Gestapos eller Statspolitiets tjeneste?
6. Hvem har torturert eller brukt vold mot gode nordmenn under forhør eller i fengsel?
7. Hvem har stjållet eller ulovlig tilegnet seg verdier f. eks. fra norske organisasjoner som er opplyst, eller fra privatpersoner som har måttet reise fra landet?
8. Hvem har tjent seg rik på krigen ved arbeid for tyskerne?
9. Hvem har ansvaret for ulovlig avsattelse av offentlige tjenestemenn eller tillitsmenn?
10. Hvem har ansvaret for ulovlige bevilgninger av offentlige eller private kasser?
11. Hvem hjelper fienden med å forberede eller sette i verk ødeleggelse av norske verdier f. eks. under en tilbaketrekning?

Finansrådmann Müller-Paulsen i Oslo er meddelt avskjed. Hr. Müller Paulsen ernært seg før krigen som finansiell fribytter på kanten av straffeloven. Han er ikke uten en viss smartness og har gjort mangt et pek mot ordfører Jensen, som han tidlig kom på kant med. Han begynte å ro før de fleste, og avskjedigelsen er ham formentlig kjærkommen.

Stapo og Gestapo arbeider like energisk til krigens siste dag for å stoppe den illegale pressen og dermed også dette blad. - Slapp derfor ikke av med forsiktigheten. Men la avisene gå videre.

KOMMUNAL-NYTT

Nr. 19. 2. årgang.

20. mars 1945.

Det er nå mere enn 3 uker siden nazistene foretok masseavskjedigelsene og arrestasjonene i Oslo og Aker kommuner.

Hvordan går arbeidet nå? Det knirker nok på mange steder i maskineriet som rimelig kan være når så mange funksjonærer blir fjernet og når nazistene ved sin aksjon reduserer arbeidslysten hos de som er igjen. Det er ikke bare nazistene dette går ut over. Det blir også følbart for det store publikum. Det er ikke til å unngå at det er utelukkende nazistene som har skylden for det hele.

Men noen funksjoner bør ikke lammes, bl.a. den del av jordstyrets arbeid som gjelder mataukeen. Det kan føles bittert at en av hensyn til de nødvendige forsyninger til befolkningen må utføre noe av det arbeide en avskjediget har gjort, men det er desverre ikke til å unngå. Husk: Det gjelder ikke annet arbeide enn det som er helt nødvendig for forsyningene.

Nazistenes "omsorg" for de avskjedigede funksjonærer. Det ser ut til at nazistene nå synes synd på de funksjonærer som er avskjediget og dermed blitt arbeidsledige. Endel av dem har fått gratis opphold i fengsel, de andre ser det nå ut til at partiet vil "forsørge" ved å utskrive dem til arbeidsinnsats.

Vi roper et varsko: Det er ikke godt å vite på hvilken måte "utskrivningen" vil foregå. Kanskje det blir om natten.

NORSK OG MAERIKANSK DEMOKRATI

Enhver vet hva demokrati er. Det er folkestyre. Folket bestemmer hvordanes det skal styres og peker ut dem som skal styre. Det er for dette demokrati vi kjemper, ogmet av de få etterkrigsmålene vi er enige om, er at vår styreform skal være demokratisk. Imidlertid kan det være av interesse å se litt nærmere på begrepet demokrati. Det behøver ikke være identisk med det styresett vi hadde i Norge før okkupasjonen. I De Forenede Stater er styreformen minst like demokratisk som i Norge, men på mange måter gir demokratiet seg andre utslag. Kommunal-Nytt har funnet at det kanskje kunne være av interesse å gi en oversikt over de viktigste ulikheter. Vi tar intet standpunkt og det får stå enhver av leserne fritt å finne ut om det er trekk i det amerikanske demokrati som med fordel kunne omplantes til Norge. Redegjørelsen for amerikanske forhold bygger på de svenska økonomer Alva og Gunnar Myrdals bok "Kontakt med Amerika". Et av de vanligste ord i amerikansk demokrati er "leadership". Det får vel nærmest oversettes med ledelse, og en nordmann får straks bange anelser og tenker på "fører" og nazisme. Med dette er en misforståelse. Det amerikanske demokratiet som bygger på opplysningstidens filosofi er dypt forankret i den enkelte amerikaners sinn. Oppdragelsen og hele kulturlivet har gjort at demokratiet er blitt en ganske annen levende realitet for den jevne amerikaner enn for nordmannen. Han er seg vel bevisst sine demokratiske rettigheter og er ikke villig til å gi slipp på en töddel av dem. Men hvis en mann blir valgt til et ombud, så skal han også i det begrensede tidsrom valget gjelder, få slike arbeidsvilkår at han blir i stand til å utrette noe. Han skal få ledelsen og andre skal støtte ham lojalt. Derfor peker amerikanerne som oftest ut en enkelt mann til å løse en oppgave, der hvor vi betjener oss av en komite. De er ikke redd for å legge meget makt i hendene på en mann. Noen utglidning mot nazisme fører dette ikke til. Ordningen er basert på frie valg, og den valgte står hele tiden i sökelyset fra en fri og våken presse. Denne særpregethet ved det amerikanske demokrati - at det for et bestemt tidsrom er villig til å legge stor makt i hendene på én mann - er så meget eiendommeligere når man ser den på historisk bakgrunn. I de fleste andre land har folkepresentasjonen skrittvis øket sin innflytelse på bekostning av et opprinnelig eneveldig byråkrati. Det amerikanske demokrati bygger derimot på en revolusjon og selve byråkratiet har derfor ingen annen bakgrunn enn parlamentarismen. Det har derfor ingen ting å gjøre med autoritært styre, når man legger stor myndighet til en mann.

Han blir ikke diktator, men amerikanerne finner at når en mann settes til å gjennomføre noe, så skal han også få den myndigheten som er nødvendig for virkelig å få gjort noe, og dette gjelder hva enten han er president, borgermester, skolebestyrer eller fagforeningsformann. Skjønt undervisningsvesenet ligger betydelig høyere enn i Norden, og skjønt folk flest har et ganske annet kjennskap til sosiologi, tar amerikaneren samfunnspolitikene mindre teoretisk. Hans reaksjon på de fleste praktiske problemer er at en må prøve å få den rette mannen til å løse dem. Og - som vi kommer til siden - det behøver ikke være en fagmann, for eksperter kan en engasjere til hjelp, men det skal være en mann med energi, pågangsmot, optimisme og effektivitet.

En annen typisk egenskap ved det amerikanske demokrati er velgerens gjennomførte uvilje mot gjenvalet. Det vil være kjent at inntil denne krig brøt ut hadde ingen president vært gjenvalet mer enn én gang, og den samme tendens gjør seg gjeldende gjennom hele det politiske liv, bortsett fra senatet, som står i en særstilling. Gjennom denne stadige fornyelse av representantene har man maturligvis det beste korrektiv mot diktaturtendenser, og det er lettere å gi en mann stor makt, når det skjer for et kortere tidsrom. Men amerikanerens uvilje mot gjenvalet skyldes allikevel ikke først og fremst dette. Amerikaneren mener at etter en eller to valgperioder har en mann fått anledning til å vise hva han dur til og har utrettet det beste av hva han evnet i den stilling. Nå bør en ny mann få sjansen. Det amerikanske synet står her i avgjort strid med hva som har vært praksis i Norge. En mann som her kom på en valgliste, enten det nå gjaldt stortingsvalg eller kommunevalg, fikk i alminnelighet "klippekort". Hvis han uten å ha frasagt seg valg allikevel ikke ble stilt opp på listen neste gang, kunne folk med atskillig sikkerhet regne med at han hadde forbrutt seg temmelig grovt. I denne artikkel vil vi, som nevnt, ikke innlate oss på noen vurdering, men for at ikke bildet på dette punkt skal virke fortegnet, finner vi å måtte peke på at det norske systemet fører til at representantene får et intimeret kjennskap til sakene, og det gir dem anledning til å vokse med oppgavene.

Et tredje typisk trekk ved det amerikanske demokrati er de strenge krav de stiller til kandidatens personlige og rent moralske egenskaper. For den som har forlest seg på gangsterskildringer kan denne påstand synes underlig, men tross alle lett synlige unntagelser er det allikevel riktig at amerikanerne i langt høyere grad enn oss beskjefte seg med kandidatens program. Myrdal begrunner dette rent historisk. Utgangspunktet er bondedemokratiets oppfatning, at ethvert fornuftig menneske skjønner seg på politikk. En trenger eksperter for å utrede detaljer, og eksperter kan en bestille fra et universitet, men det er legmannen, velgeren, som har rett til å bestemme. Nå kan ikke alle bestemme, folket må derfor av sin midte velge representanter som i alles sted utøver alles makt. For å lede behøves ikke spesialtrening i de forskjellige fag. Men lederen bør være et bra og godt menneske, for at man skal kunne betro ham den store myndighet å utøve samfundsmakt på folkets vegne.

Våre lesere vil kanskje synes at dette om norsk og amerikansk demokrati faller utenfor Kommunal-Nytts ramme. Uten å ta del i diskusjonen om etterkrigsproblemene har vi ønsket å peke på at demokratiet også kan ikke seg andre styreformer enn dem vi er vant til her hjemme. Vi har ikke ønsket å uttale hva som er best, norsk eller amerikansk demokrati. Bare på ett punkt vil vi fravike objektiviteten, nemlig når det gjelder det tredje punktet som er behandlet ovenfor, amerikanernes krav til kandidatenes personlige egenskaper. Dette kan føre til bigotteri, til en småskåren dømnesyke, men det betyr at den som søker valg til et ombud, ham kan man spørre: "Hjem er du, at folket skal overdra sin makt til deg?" Nettop dette spørsmålet vil vi komme til å stille hver eneste kandidat som stiller seg til valg i stat og i kommune etter krigen. Ham skal vi møte med spørsmålet: "Hjem er du? Hva var din innsats i de lange årene, at vi skulle gi deg makt og ledelse under arbeidet med å bygge opp igjen landet vårt?"

nr. 20.

10. april 1945.

FØR SEIREN ER VÅR.

Krigen går mot sin slutt. De store nederlag som tyskerne nå lider på vestfronten gjør at alle er klar over at det i høyden kan være spørsmål om ukar for Wehrmacht er knekket i Tyskland. Stemningen er derfor høy i dag. Mange vil gjerne ta seiren på forskudd, og samtidig hører en fra flere kanter følgende spørsmål reist: Kan det være nødvendig med mer sabotasje nå? Vi har ofret så meget, både av gode nordmenns liv og av materielle verdier på vår kamp mot okkupasjonsmakten. Kan det være nødvendig å ofre mer, nå som seiren så og sier vunnet? Er det ikke mulig å ta en aldri så liten benveg i innspurten og å la soldatene ved fronten greie det som står igjen, uten at vi påtar oss nye ofre?

Det kan være nødvendig å minne om hvorledes stillingen i virkeligheten er. I Tyskland blir Wehrmacht sikkert og uavvendelig malt i stykker. Men det er intet tegn til kapitulasjon, annet enn enkeltpersoner og mindre grupper, og den allierte overkommando er da også kommet til det standpunkt at i virkeligheten er det ingen til å kapitulere. Utenom det nazistiske Tyskland er det i dag ikke noe Tyskland, og seiren er ikke vunnet før hele landet er besatt. Nazistene kjæmper som den mann som vet at bak fronten venter det han ikke annest enn galgen.

Hvorledes reagerer tyskerne og deres håndlagere i Norge? Det har vi fått s i de siste månedene. Etter at det i lengre tid ikke hadde funnet sted henrettelser og etter at det siden "Westfalen"-katastrofen ikke var sendt politiske fanger til Tyskland, har en ny terrorbølge nå skyllet over landet. Mange gode nordmenn er blitt myrdet som henv for militære aksjoner som tyskerne ikke har formådd å avverge, og deportasjonene er gjenopptatt. Under ledelse av morderen Rogstad har N.S. samtidig satt inn en ny hetz-kampanje. Det er kampen om Norge som er innleddet. Den kamp om Norge etter at Tyskland er beseiret som Terboven og Quisling med koldt blod forbereder. Det er et bitte lite ledd i denne forberedelse når så mange kommunale tjenestemenn nylig ble avskjediget og en del av dem arrestert.

Det er klart at det norske folk ikke kan se på disse forberedelser uten å gjøre mottrekk.

Vårt svært kan bare være ett: Skjerpet kamp.

Operasjonene mot militære mål må selvagt fortsette etter de planer som er lagt, uansett hva som hender. Dersom fienden går videre på den linjen han nå er slått inn på, dersom gisler eller politiske fanger blir myrdet eller deportert, vil nye kampmidler og kampformer bli tatt i bruk.

Slik som den militære situasjon er blitt nå, er fienden på ingen måte usårbar. Og han vet det selv. Hans blinde terrorhandlinger er i seg selv et vidnesbyrd om ure og usikkerhet. Vi kjenner hans svake punkter og vi er klar over hvor vi kan ramme ham. Drevet til det ytterste kan vi lett skape en situasjon her i landet som fienden vil angre på at han har fremkalt.

Vi retter derfor i dag en inntrengende apell til alle kommunale lønnstakere: Ta ikke at seiren alt er der. Gjør deg klar til skjerpet kamp. Situasjonen kan hvilken som helst dag bli satt på spissen. Da må vår front være uten brist, som de var det de som falt, som våre sjøfolk, flygere og soldater er det. Hver kvinne og hver mann må være rede til å gjøre sin innsats, sitt offer. Det skylder vi landet og vårt folks framtid. Det skylder vi våre drepte kamerater. Derfor lyser vi ikke fred, men kamp over deres minne.

Fra H. L.

I den senere tid har N. S. fylkesførere flere steder innkalt folk til møter. De er der forelagt erklæringer mot sabotasjon og bølsjevismen, og er blitt stilt overfor valget mellom å skrive under eller å bli betraktet som medansvarlig, med de følger det vil få.